

14. Právní předpisy v oblasti nález zvířat

Oblast nález je na národní úrovni upravována zejména **zákonem č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a jeho prováděcími vyhláškami.**

- Vyhláška č. 299/2003 Sb., **o opatřeních pro předcházení a zdlávání nález a nemocí přenosných ze zvířat na člověka**
- Vyhláška č. 202/2004 Sb., **o opatřeních pro předcházení a zdlávání afrického moru prasat**
- Vyhláška č. 356/2004 Sb., **o sledování (monitoringu) zoonóz a původců zoonóz** a o změně vyhlášky č. 299/2003 Sb., o opatřeních pro předcházení a zdlávání nález a nemocí přenosných ze zvířat na člověka
- Vyhláška č. 389/2004 Sb., **o opatřeních pro tlumení slintavky a kulhavky** a k jejímu předcházení a o změně vyhlášky č. 299/2003 Sb., o opatřeních pro předcházení a zdlávání nález a nemocí přenosných ze zvířat na člověka, ve znění vyhlášky č. 356/2004 Sb.
- Vyhláška č. 36/2007 Sb., **o opatřeních pro tlumení aviární influenzy** a o změně vyhlášky č. 299/2003 Sb., o opatřeních pro předcházení a zdlávání nález a nemocí přenosných ze zvířat na člověka, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhlášku č. 18/2018 Sb., o veterinárních požadavcích na chov včel a včelstev **a o opatřeních pro předcházení a zdlávání některých nález včel** a o změně některých souvisejících vyhlášek

Pojmy v oblasti nález

Zvířetem **podezřelým z nález** je dle veterinárního zákona zvíře, u něž se projevují klinické příznaky, případně postmortální změny, vyvolávající podezření, že jde o určitou nález. Dále pak zvířata, u nichž na základě výsledků vyšetření vzniká podezření z určité nález. Zvířetem **podezřelým z nálezení** je pak takové zvíře, u kterého se sice neprojevují klinické příznaky nebo postmortální změny vyvolávající podezření na určitou nález, ale víme o něm, že došlo přímo nebo nepřímo do styku se zdrojem nález. **Nálezovou situací** je dle zákona výskyt nález na určitém území, nebo v určitém hospodářství. Hospodářství, nebo jiné místo, na kterém byl zjištěn jeden či více případů nález se označí **ohniskem nález**. Jako **zoonóza** se označují onemocnění nebo infekce, které jsou přirozeně přenosné mezi lidmi a zvířaty a to buď přímo, nebo nepřímo.

V oblasti nález jsou dále důležitými pojmy, které se mohou plést izolace a karanténa. Dle veterinárního zákona je **izolací** dočasné, provozně a místně oddělené, umístění zvířat **podezřelých z nález** nebo z nálezení, v němž se provádí preventivní, diagnostické a případně i léčebné úkony. Slouží k ochraně před zavlečením nebo šířením nález zvířat. **Karanténou** je pak dočasné oddělené umístění zvířat před jejich zařazením do stáda, nebo jejich přemístěním z hospodářství. V karanténě jsou prováděny preventivní a diagnostické úkony a je sledován zdravotní stav zvířat.

Nákazy

Legislativa rozděluje nákazy na nákazy, které podléhají hlášení, a to hlášení buď orgánům státní veterinární správy nebo Evropské komisi a nákazy, které žádnému hlášení nepodléhají. Nákazy podléhající hlášení jsou zařazeny do několika seznamů. **Seznam nákaz, jejichž výskyt musí být** dle právních aktů Evropského společenství **hlášen Evropské komisi** a členským státům je uveřejňován ve **Věstníku Ministerstva zemědělství**.

Dále byl vytvořen seznam nákaz, které jsou považovány za **nebezpečné** a již podezření na jejich výskyt se hlásí na **krajskou veterinární správu**. Seznam těchto nákaz je uveden v **příloze č. 2 veterinárního zákona**.

Dále se můžeme setkat se seznamem chorob pro účely trestního práva. K trestnímu zákoníku bylo vydáno nařízení vlády č. 493/2009, ve kterém je uveden seznam chorob, jejichž rozšíření, nebo i zvýšení rizika jejich rozšíření, je považováno za trestný čin.

Zdolávání nákaz

Chovatel a další jím zaměstnávané osoby pro chov, přepravu, svody, prodej zvířat (a i další osoby, které se zvířaty či živočišnými produkty přicházejí do styku), kteří vzhledem ke svému povolání, kvalifikaci a zkušenostem mohou rozpoznat příznaky nasvědčující podezření z výskytu nebezpečné nákazy nebo nemoci přenosné ze zvířat na člověka, jsou povinni neprodleně uvědomit místně příslušnou KVS. Pokud své podezření chovatel nahlásí soukromému veterinárnímu lékaři, tak tato povinnost přechází z chovatele na veterinárního lékaře. *(Nezapomenout na povinnosti chovatele - viz téma č. 12 – povinnosti chovatele je sledovat zdravotní stav zvířat, případně včas poskytnout první pomoc či požádat o veterinární pomoc.)*

Chovatel, na jehož zvířatech se projevují příznaky, které vedou k podezření na nebezpečnou nákazu je povinen učinit do příjezdu úředního veterinárního lékaře neodkladná opatření. Zvířata, která jsou podezřelá, nebo vnímavá na danou nákazu nesmí opouštět svá stanoviště, jejich stanoviště musí být dezinfikováno a osoby, které o podezřelá zvířata pečují, nesmí přicházet do styku s jinými zvířaty. Stejně tak předměty, které mohou být nositeli původců nákaz, nesmí být vynášeny a používány jinde. Do prostor sloužících k chovu podezřelých zvířat nesmí bez vážného důvodu vstupovat další osoby. Živočišné produkty, které pocházejí od podezřelých zvířat, nesmí být dále používány, jakkoli zpracovávány nebo uváděny do oběhu a musí být ukládány odděleně. Po příchodu úředního veterinárního lékaře chovatel postupuje podle jeho pokynů a poučení.

V případě, že **soukromý veterinární lékař** vykonává v chovu svou činnost, při které zjistí podezření, nebo je přivolán z důvodu podezření na nebezpečnou nákazu, provede vyšetření podezřelých zvířat, případně těl uhynulých, nedonošených, mrtvě narozených nebo utracených zvířat a neprodleně o svém podezření uvědomí místně příslušnou krajskou veterinární správu. Dále poskytne chovateli potřebné poučení, včetně poučení o povinnosti učinit neodkladná opatření. Pokud to podmínky, nebo povaha dané nebezpečné nákazy vyžadují, setrvá na místě do příchodu úředního veterinárního lékaře a sleduje zdravotní stav zvířat.

Úřední veterinární lékař, jako zástupce krajské veterinární správy, která byla o podezření z výskytu nebezpečné nákazy uvědomena, prověří neodkladná opatření provedená chovatelem

Dále v souladu s jednotnými postupy a metodami pro diagnostiku a tlumení příslušné nákazy a v souladu s pohotovostními plány učiní a podle potřeby nařídí mimořádná veterinární opatření za účelem potvrzení, nebo vyloučení tohoto podezření a za účelem ochrany proti možnému šíření nákazy stanoví způsob provedení opatření. Úřední veterinární lékař vyšetří podezřelá zvířata a kadávery a dle potřeby odebere vzorky za účelem potvrzení nebo vyloučení přítomnosti nákazy v hospodářství. Úřední veterinární lékař nadále sleduje toto hospodářství a zahájí epizootologické šetření zaměřené na zjištění možného původu zdroje nákazy a doby jejího výskytu v hospodářství a na zjištění přítomnosti a rozmístění původců a vektorů nákazy. Určí tzv. kontaktní hospodářství, neboli hospodářství, které kvůli své poloze, uspořádání nebo styky s hospodářstvím, v němž vzniklo podezření z výskytu nebezpečné nákazy, může být podezřelé z výskytu stejné nákazy.

Úřední veterinární lékař poučí chovatele o povaze nákazy a možnostech jejího šíření, o dalším zacházení s podezřelými zvířaty, živočišnými produkty, předměty, materiály a látkami, které mohou být nositeli nákaz. Dále nařídí chovateli pořídit soupis všech zvířat v hospodářství, která jsou vnímavá na danou nákazu a vést záznamy o počtech zvířat podezřelých, nakažených nebo uhynulých a držet vnímavá zvířata na příslušnou nákazu na jejich ustájovacích místech a odděleně od zvířat podezřelých. Zakáže přemístování zvířat z nebo do hospodářství. Vyžadují-li to povaha nákazy a okolnosti případu, může nařídít poražení, nebo utracení zvířete k diagnostickým účelům. Úřední veterinární lékař stanoví způsob a pravidla použití vhodných dezinfekčních prostředků u vchodů a východů z míst, v nichž jsou ustájena vnímavá zvířata a u vchodů, vjezdů, východů a výjezdů z hospodářství (*například desinfekční rohože na vstupech a výstupech, nebo vany s desinfekčním přípravkem, přes které musí projíždět vozidla*).

Aby mohla být nákaza **prohlášena za zdolanou**, musí být splněny následující požadavky. V ohnisku již nejsou nemocná zvířata a v pozorovací době se nevyskytly příznaky nákazy (KVS může nechat umístit do ohniska vnímavá zvířata, za účelem zjištění případného opětovného propuknutí nákazy). Na závěr musí být pod dozorem úředního veterinárního lékaře provedena závěrečná DDD. Teprve pak může být nákaza prohlášena za zdolanou a mohou být ukončena mimořádná veterinární opatření.

Orgány veterinární správy získávají, shromažďují a vyhodnocují poznatky o podezření z výskytu a o výskytu a šíření nákaz a nemocí přenosných ze zvířat na člověka a také poznatky o výskytu jejich původců. Přijímají odpovídající opatření ke zdolání nákaz, nemocí přenosných ze zvířat na člověka a jiných onemocnění zvířat a k zabránění jejich šíření. Vykonávají dohled nad dodržováním zákazu očkování proti některým nákazám a nemocem přenosným ze zvířat na člověka a nad dodržováním opatření, jimž jsou očkovaná zvířata podrobována. V případech dovozu zvířat, pro něž dosud nebyly stanoveny dovozní podmínky na úrovni Evropské unie, určují, která očkování brání dovozu zvířat a živočišných produktů. V neposlední řadě sledují a vyhodnocují výskyt vektorů v případě nákaz, u kterých se přenos uskutečňuje výhradně tímto způsobem. Vektorem se v této souvislosti rozumí každé zvíře (dle veterinárního zákona) patřící k obratlovcům nebo bezobratlým, které může mechanicky nebo biologicky přenášet a šířit původce příslušné nákazy.